

TARPVYRIAUSYBINĖS SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCEDŪROS

Bendros užsienio ir saugumo politikos bei kelių kitų sričių, pvz., tvirtesnio bendradarbiavimo, tam tikrų pareigų skyrimo ar Sutarčių peržiūros sprendimų priėmimo procedūra skiriasi nuo sprendimų priėmimo procedūros, kurios dažniausiai laikomasi įprastos teisėkūros procedūros aplinkybėmis. Vyraujanti ypatybė šiose srityse – tvirtesnis tarpvyriausybinių bendradarbiavimas. Dėl su valstybės skolos krize susijusių problemų tokius sprendimų priėmimo mechanizmus teko taikyti dažniau, ypač turint mintyje apie Europos ekonomikos valdymą.

TEISINIS PAGRINDAS

Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 20, 21–46, 48 ir 49 straipsniai; Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 2 straipsnio 4 dalis, 31 straipsnis, 64 straipsnio 3 dalis, 81 straipsnis, 89 straipsnis, 103 straipsnio 1 dalis, 113 straipsnis, 115 straipsnis, 118 straipsnis, 127 straipsnis, 153 straipsnis, 191 straipsnio 3 dalis, 192 straipsnis, 194 straipsnio 2 dalis, 215, 218, 220, 221, 312, 329 ir 333 straipsniai.

APRAŠYMAS

- A.** Sutarčių keitimo procedūra (ES sutarties 48 straipsnis)
- Pasiūlymas: teikia bet kuri valstybė narė, Europos Parlamentas arba Komisija.
 - Komisijos vaidmuo: konsultavimas ir dalyvavimas tarpvyriausybiniame konferencijoje.
 - Parlamento vaidmuo: konsultavimas prieš sušaukiant tarpvyriausybines konferencijas (pačiose konferencijose Parlamentas dalyvauja *ad hoc* tvarka, tačiau jo įtaka vis didėja – kurį laiką Parlamentui atstovavo Parlamento Pirmininkas arba du Parlamento nariai, o paskutinėje tarpvyriausybiniame konferencijoje dalyvavo trys atstovai).
 - Europos Centrinio Banko valdančiosios tarybos vaidmuo: konsultavimas dėl institucinių pakeitimų pinigų srityje.
 - Sprendimas: bendras vyriausybių sutarimas dėl Sutarčių pakeitimų, kuriuos vėliau valstybės narės ratifikuoja pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas; prieš tai, gavus Parlamento pritarimą, paprasta balsų dauguma turi būti priimtas Europos Vadovų Tarybos sprendimas dėl to, ar sušaukti konventą.

B. Nuostatų dėl pereigos taikymo procedūra

- Europos Vadovų Taryba: inicijuoja bendrosios nuostatos dėl pereigos (ES sutarties 48 straipsnis) ir specialiosios nuostatos dėl pereigos, susijusios su daugiamete finansine programa (SESV 312 straipsnis), taikymą ir vieningai dėl jo sprendžia. Bet kurios valstybės narės parlamentas turi teisę vetuoti bendrąją nuostatą dėl pereigos.
- Taryba: vieningai arba kvalifikuota balsų dauguma gali spręsti dėl kitų nuostatų dėl pereigos, atsižvelgdama į atitinkamas Sutarčių nuostatas (ES sutarties 31 straipsnis, SESV 81, 153, 192 ir 333 straipsniai).

C. Stojimo procedūra (ES sutarties 49 straipsnis)

- Paraiškos: jas gali pateikti bet kuri Europos valstybė, kuri laikosi Sąjungos principų (ES sutarties 2 straipsnis); pateikiami pranešimai nacionaliniams parlamentams ir Europos Parlamentui; Europos Vadovų Taryba susitaria dėl tinkamumo sąlygų.
- Komisijos vaidmuo: konsultavimas; ji aktyviai dalyvauja rengiant ir vedant derybas.
- Parlamento vaidmuo: pritarimas absoliučia visų jo narių balsų dauguma.
- Sprendimas: jį vieningai priima Taryba; ES valstybių narių ir paraišką pateikusios valstybės susitarimas, kuriuo nustatomos priėmimo sąlygos ir reikalingi pakeitimai, pateikiamas ratifikuoti visoms susitariančiosioms valstybėms pagal jų atitinkamas konstitucines nuostatas.

D. Išstojo procedūra (ES sutarties 50 straipsnis)

- Prašymas: suinteresuota valstybė narė, atsižvelgdama į savo šalies konstitucinius reikalavimus, informuoja Europos Vadovų Tarybą apie savo ketinimą.
- Susitarimo sudarymas: Taryba, gavusi Parlamento pritarimą, sprendama kvalifikuota balsų dauguma sudaro susitarimą dėl išstojo (SESV 238 straipsnio 3 dalies b punktas). Daugumą sudaro 72 proc. Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms (t. y. neįskaitant susijusios valstybės), kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 proc. šių valstybių gyventojų.

E. Sankcijų procedūra valstybei narei šiurkščiai ir nuolat pažeidžiant Sąjungos principus (ES sutarties 7 straipsnis)

1. Pagrindinė procedūra

- Pasiūlymas dėl sprendimo, kuriuo nustatomas šiurkštus ir nuolatinis pažeidimas: jį gali inicijuoti trečdalis valstybių narių arba Komisija.
- Parlamento pritarimas: patvirtinama dviejų trečdalių atiduotų ir Parlamento narių daugumai atstovaujančių balsų dauguma (Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 83 straipsnio 3 dalis).
- Sprendimas dėl pažeidimo: vieningai priimamas Europos Vadovų Tarybos, nedalyvaujant atitinkamai valstybei narei, prieš tai Tarybai paprašius jos pateikti savo pastabas šiuo klausimu.

- Sprendimas sustabdyti tam tikras atitinkamos valstybės narės teises: priimamas Tarybos kvalifikuota balsų dauguma (nedalyvaujant atitinkamai valstybei narei).
- 2.** Nicos sutartimi ši procedūra buvo papildyta atsargumo priemonėmis.
- Pagrįstas pasiūlymas dėl sprendimo, kuriuo nustatoma aiški rizika, kad kuri nors valstybė narė gali šurkščiau pažeisti Sąjungos principus: teikiamas Komisijos, Parlamento arba trečdaliu valstybių narių iniciatyva.
 - Parlamento pritarimas: patvirtinama dviejų trečdalių atiduotų ir Parlamento narių daugumai atstovaujančių balsų dauguma.
 - Sprendimas: sprendimą priima Taryba keturių penktadalių narių balsų dauguma, prieš tai išklausiusi atitinkamą valstybę narę. Prieš priimdama sprendimą, Taryba gali pateikti valstybei narei skirtas rekomendacijas.

F. Tvirtesnio bendradarbiavimo procedūra

1. Bendrosios taisyklės (ES sutarties 20 straipsnis, SESV 329 straipsnio 1 dalis)

- Pasiūlymas: išimtinė Komisijos teisė; valstybės narės, ketinančios tvirčiau bendradarbiauti, šiuo klausimu gali pateikti prašymą Komisijai.
- Parlamento vaidmuo: vykdo pritarimo procedūrą.
- Sprendimas: sprendimą priima Taryba kvalifikuota balsų dauguma.

2. Bendradarbiavimas BUSP srityje (SESV 329 straipsnio 2 dalis)

- Suinteresuota valstybė narė pateikia prašymą Tarybai.
- Pasiūlymas perduodamas vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai ir jis pateikia savo nuomonę.
- Parlamentas informuojamas.
- Taryba priima sprendimą vienbalsiai.

Panaši procedūra taikoma norint pradėti Lisabonos sutartyje numatytą struktūrizuotą bendradarbiavimą gynybos politikos srityje ([5.1.2](#)).

G. Sprendimų priėmimo dėl užsienio reikalų procedūra

Lisabonos sutartimi panaikinta ankstesnėmis Sutartimis nustatyta trijų ramsčių struktūra, tačiau užsienio politika ir toliau yra atskirta nuo kitų ES politikos sričių. BUSP uždaviniai ir nuostatos yra įtraukti į Europos Sąjungos sutartį. Šios politikos uždaviniai ir nuostatos dabar yra geriau išdėstyti ir nuoseklesni nei ankstesnėse Sutartyse.

Didžiausias institucinis pokytis yra Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio pareigybės sukūrimas. Vyriausiajam įgaliotiniui padeda naujoji Išorės veikslių tarnyba, jis gali pasiūlyti iniciatyvų pagal BUSP. BUSP yra įtraukta į Sąjungos sistemą, tačiau šioje srityje laikomasi konkrečių taisyklių ir procedūrų (ES sutarties 24 straipsnio 2 dalis).

- Pasiūlymas: teikia bet kuri valstybė narė, vyriausiasis įgaliotinis arba Komisija (ES sutarties 22 straipsnis).
- Parlamento vaidmuo: Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė reguliariai jam teikia informaciją ir konsultuojasi dėl pagrindinių aspektų

bei pasirinkimų. Pagal tarpinstitucinį susitarimą dėl BUSP finansavimo ši konsultavimosi procedūra vyksta kasmet, remiantis Tarybos dokumentu.

- Sprendimas: Europos Vadovų Taryba arba Taryba sprendžia vieningai. Europos Vadovų Taryba nustato ES prioritetus ir strateginius interesus; Taryba priima sprendimus arba imasi veiksmų. Vyriausiasis įgaliotinis ir valstybės narės tuos sprendimus įgyvendina naudodamiesi nacionaliniais arba Sąjungos ištekliais. Europos Vadovų Tarybos pirmininkas gali sušaukti neeilinį Europos Vadovų Tarybos posėdį, jei to reikia dėl tarptautinių įvykių.

H. Kitos teisėkūros priemonės (2.6.8)

Tarpvyriausybines sprendimų priėmimo procedūras taip pat toliau taikomos daugelyje kitų konkrečių, politiškai jautrių ES politikos sričių, visų pirma:

- Teisingumo ir vidaus reikalų srityje: priemonės, susijusios su teismų bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose (SESV 89 straipsnis);
- Vidaus rinkoje: kapitalo judėjimo apribojimai (SESV 64 straipsnio 3 dalis), konkurencijos politika (SESV 103 straipsnio 1 dalis), mokesčių teisės aktų suderinimo priemonės (SESV 113 straipsnis), teisės aktų, turinčių tiesioginę įtaką vidaus rinkos sukūrimui ar veikimui, suderinimas (SESV 115 straipsnis), intelektinės nuosavybės teisės (SESV 118 straipsnis);
- Pinigų politika: ECB speciali rizikos ribojimu pagrįstos priežiūros užduotis (SESV 127 straipsnis);
- kitos politikos sritys, pavyzdžiui, socialinė politika ir užimtumas (SESV 153 straipsnis), energetika (SESV 194 straipsnio 2 dalis) arba aplinkosauga (SESV 191 straipsnio 3 dalis).

I. Finansų krizės valdymas (2.6.8)

2010 m. kai kurioms valstybėms narėms patyrus didelių finansinių sunkumų prireikė įvairiais būdais jas gelbėti. Kai kurias pagalbos paketo priemones, pvz., Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę, tvarko Sąjunga. Didžiąją dalį, būtent įmokas Europos finansinio stabilizavimo fondui (EFSF), tiesiogiai moka valstybės narės. EFSF yra tarpvyriausybiniu euro zonos valstybių narių susitarimu sukurta specialiosios paskirties priemonė. Todėl sprendimus dėl tokių tarpvyriausybinių priemonių reikėjo priimti Europos Vadovų Tarybos arba Euro grupės valstybių ar vyriausybės vadovų lygmeniu, taip pat juos ratifikuoti valstybėse narėse laikantis nacionalinių konstitucinių reikalavimų. Svarbios šio pokyčio priežastys yra dvi: nuostata neteikti finansinės pagalbos (SESV 125 straipsnis) ir kai kurių nacionalinių konstitucinių teismų prieštaravimas tolesniam finansinių ir biudžeto galių perdavimui Europos Sąjungai.

Europos Vadovų Taryba 2011 m. kovo 25 d. priėmė SESV 136 straipsnio (dėl ekonominės politikos koordinavimo) pakeitimą pagal supaprastintą Sutarties peržiūros procedūrą, nesušaukusi konvento (Europos Vadovų Tarybos sprendimas 2011/199/ES). 2013 m. balandžio mėnesį įsigaliojus šiam pakeitimui, sudarytos sąlygos įgyvendinti nuolatinius krizės prevencijos mechanizmus, pavyzdžiui, Europos

stabilumo mechanizmą (ESM). Pastarasis buvo sukurtas euro zonos valstybių tarpvyriausybine sutartimi, kuri įsigaliojo 2012 m. rugsėjo 27 d. Balsavimo procedūros jo vykdomojoje valdyboje apima ir vadinamąją skubos procedūrą, kuriai reikia 85 proc. kvalifikuotos daugumos, jei Komisija ir ECB nusprendžia, kad reikia skubaus sprendimo dėl finansinės pagalbos. Galiausiai valstybių narių vyriausybės parengė tarptautinę Sutartį dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje, kuri įsigaliojo 2013 m. sausio 1 d. po to, kai dvylika susitariančiųjų šalių, kurių valiuta yra euro, deponavo savo ratifikavimo dokumentą.

J. Paskyrimai

- Remdamasi Tarybos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Parlamentu (pagal SESV 283 straipsnio 2 dalį), Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma skiria Europos Centrinio Banko vykdomosios valdybos pirmininką, pirmininko pavaduotoją ir keturis kitus narius.
- Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma ir gavusi Komisijos pirmininko sutikimą skiria Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai (ES sutarties 18 straipsnio 1 dalis); tačiau kaip Komisijos pirmininko pavaduotojas (-a), vyriausiasis (-oji) įgaliotinis (-ė) turi gauti Parlamento sutikimą, kai jis balsuoja dėl visos Komisijos.
- Valstybių narių vyriausybės bendru sutarimu skiria Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo (anksčiau Pirmosios instancijos teismas) teisėjus ir generalinius advokatus (ES sutarties 19 straipsnio 2 dalis).
- Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma, gavusi rekomendacijas iš kiekvienos valstybės narės ir pasikonsultavusi su Parlamentu, skiria Audito Rūmų narius (SESV sutarties 286 straipsnio 2 dalis).

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Jau prieš 1996 m. tarpvyriausybines konferencijas Parlamentas ragino priskirti Bendrijos kompetencijai antrąjį ir trečiąjį ramsčius ir pradėti jiems taikyti Europos bendrijos steigimo sutartyje nustatytas sprendimų priėmimo procedūras.

Po nuolatinių Parlamento pastangų per Europos konventą įtraukti antrąjį ir trečiąjį ramsčius į Sąjungos struktūrą (1.1.4), Lisabonos sutartimi viršvalstybinio lygmens sprendimų priėmimas išplėstas įtraukiant ankstesnįjį trečiąjį ramstį (teisingumas ir vidaus reikalai) ir nustatyta nuosekli institucinė užsienio ir saugumo politikos sistema, kurioje yra svarbių naujovių, pvz., ilgalaikės Europos Vadovų Tarybos pirmininko ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio pareigos.

Stiprindamas ekonominio ir fiskalinio valdymo tarpvyriausybinių aspektą, Parlamentas padėjo užtikrinti tinkamą ES institucijų dalyvavimą derybose dėl I skirsnyje minėtų tarptautinių sutarčių.

2019 m. vasario mėn. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Sutarties nuostatų dėl tvirtesnio bendradarbiavimo įgyvendinimo^[1], kurioje pateikė rekomendacijas dėl

[1]2019 m. vasario 12 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Sutarties nuostatų dėl tvirtesnio bendradarbiavimo įgyvendinimo (Priimti tekstai, P8_TA(2019)0077).

būsimos tvirtesnio bendradarbiavimo raidos. Visų pirma Parlamentas manė, kad būtina parengti procedūrą, pagal kurią tvirtesnis bendradarbiavimas didelės politinės svarbos srityse būtų patvirtinamas neviršijant dviejų vienas po kito einančių pirmininkavimo Tarybai laikotarpių. Jis taip pat paragino Komisiją pasiūlyti reglamentą, siekiant supaprastinti ir suvienodinti atitinkamą tvirtesnio bendradarbiavimo teisinę sistemą.

Eeva Pavy
01/2020

